

Odprto pismo predsedniku Vlade RS Marjanu Šarcu s predlogom za ustanovitev strateškega razvojnega partnerstva za Pomurje

Ob 100-letnici združitve prekmurskih Slovencev z matičnim narodom Prekmurje, 13. avgusta 2019

Spoštovani predsednik Vlade Republike Slovenije gospod Marjan Šarec,

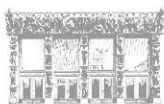
statistična regija Pomurje je funkcijsko povezano območje, ki ga sestavljata dve geografski regiji – Prekmurje (2/3 pomurskega prebivalstva) in Prlekija (1/3 pomurskega prebivalstva).

Letos Slovenija praznuje 100-letnico združitve prekmurskih Slovencev z matičnim narodom. Praznično se spominjamo časov, ko je Slovenija dobila svoje Prekmurje in Prekmurje svojo Slovenijo. Prekmurje je bilo za preostale Slovence vedno nekje daleč in bolj eksotično. Na žalost to v veliki meri velja še danes. Še vedno je nekje na obrobju. Dr. Anton Trstenjak je Prekmurcem v knjigi *Misli o slovenskem človeku* zapisal takšno značajska popotnico: *"Popolna politična in kulturna ločenost od drugih Slovencev ter odvisnost od Madžarov je rodila zavest narodne osamljenosti, ki ji slovensko narodno jedro niti po imenu ni bilo znano do zadnjih časov. Duša prekmurskih Slovencev se je mogla izživljati le v domačih navadah, verah, pesmih, jeziku ter v verstvu. Lastna gruda pomeni prekmurskemu človeku silno mnogo, tako materialno kakor čustveno. Pomanjkanje ga sili k izseljevanju ter k iskanju zaslužka v tujini. Delavnost in skromnost pa ga rešujeta iz najhujše bede."*

Ob prazničnem vzdušju ne želim s prstom kazati in iskati odgovorne za razvojni zaostanek Pomurja. Prepričan sem, da se moramo osredotočiti na iskanje rešitev in izkoriščanje regijskih potencialov. Da bodo naši otroci in generacije, ki prihajajo za nami, na tem čudovitem koščku slovenske zemlje lahko uresničili svoje sanje in razvili svoje talente.

Zadnje stoletje smo Prekmurci prevečkrat doživljali podobna razočaranja, kot sta ga doživela zavedna Prekmurca Ivan Jerič in Mihael Kúhar decembra 1918 v Ljubljani na srečanju s predsednikom deželne vlade Josipom Pogačnikom, ko sta ga prosila, naj posreduje, da bi jugoslovanska vojska zasedla Prekmurje. Ta pa je vprašal, kje sploh je ta pokrajina in ali tam sploh živijo Slovenci in govorijo slovensko. Kakšne posebne zavzetosti, da bi bili prekmurski Slovenci združeni z matičnim narodom, ni v Ljubljani pokazal nihče.

- Prekmurje je imelo težko zgodovino, a je bilo ves čas v srcu Slovenije. Tudi danes, ko imamo svojo lastno državo, želimo Prekmurci ostati v srcu Slovenije. Ljudje so tu težko živeli, okusili so grenkost v izseljenstvu prigarane kruha. Toda vedno, kjerkoli na svetu so že živeli ali živijo, so imeli v srcu Slovenijo. **Slovenci zaradi izgube Koroške in Primorske po prvi svetovni vojni nismo nikoli resnično**

dojeli izjemnega pomena pridobitve Prekmurja. To je bilo praktično tisoč let v okviru Ogrske države njeno nepomembno obrobje, ki pa je iz lastne notranje sile ostalo zvesto slovenstvu. To je eden čudežev slovenske zgodovine, čeprav so mali ljudje in njihovi takratni narodno zavedni voditelji pristali na robu spomina na združitev.

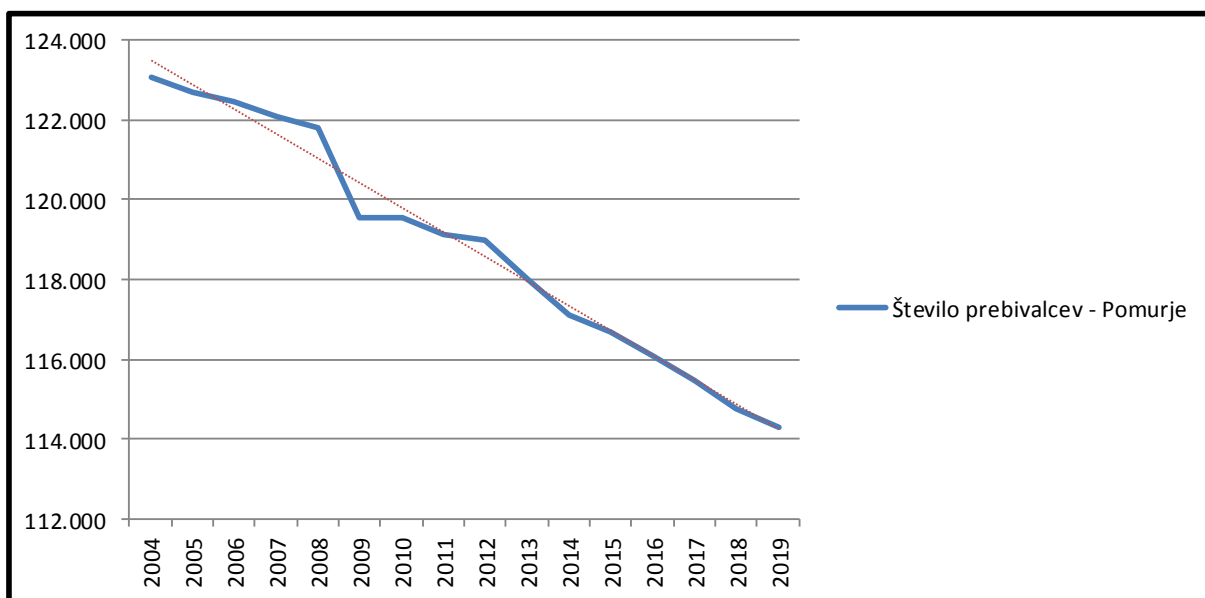
- **Slovenska politika je že pokazala, da Prekmurje in Pomurje čuti, da ji je mar zanj in da je lahko enotna.** To dokazuje dokončana avtocestna povezava in začetek posodobitve železniške proge Pragersko – Hodoš leta 2008 in leta 2009 sprejeti Zakona o razvojni podpori Pomurski regiji v obdobju 2010–2015. Od večjih kohezijskih projektov pa moramo omeniti projekt Dolinska kanalizacija (2008) in Pomurski vodovod (2012).
- **Razvojni zaostanek se je zmanjšal, Pomurju gre po propadu pomurskih gospodarskih gigantov končno bolje.** Trendi na področju gospodarstva so pozitivni, vendar je okrevanje dolgotrajno, tako da regija ostaja najmanj razvita v Sloveniji.

Praznik 100-letnice združitve prekmurskih Slovencev z matičnim narodom, je priložnost, da Slovenija postavi nove razvojne cilje za naslednje dolgoročno obdobje za skrajni vzhod države t.j. Prekmurje oz. celotno Pomurje. **Pomurje lahko postane slovenska zgodba o uspehu, lahko postane ena najbolj razvitih regij v Sloveniji.** Imamo prav vse potenciale in možnosti, moramo jih zgolj izkoristiti. Ključ pa je v iskrenem sodelovanju in partnerstvu med vsemi akterji, tako na ravni regije kot na ravni države.

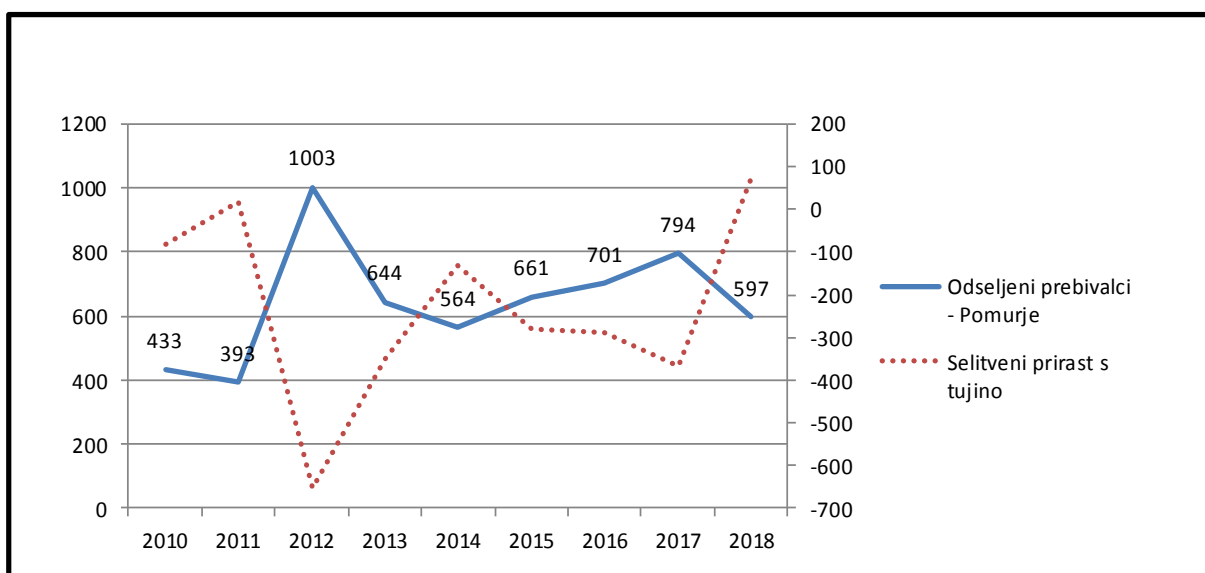
Zato predlagam ustanovitev strateškega razvojnega partnerstva za Pomurje.

Pregled ključnih razvojnih kazalnikov v Pomurju

Pomurje tudi po sprejetem in dvakrat podaljšanem obdobju veljavnosti **Zakona o razvojni podpori Pomurski regiji v obdobju 2010–2019** ni doživelo razvojnega preboja. Po veliki večini kazalnikov je Pomurje na repu Slovenije, nekateri trendi so posebej zaskrbljujoči. Regija se prazni.

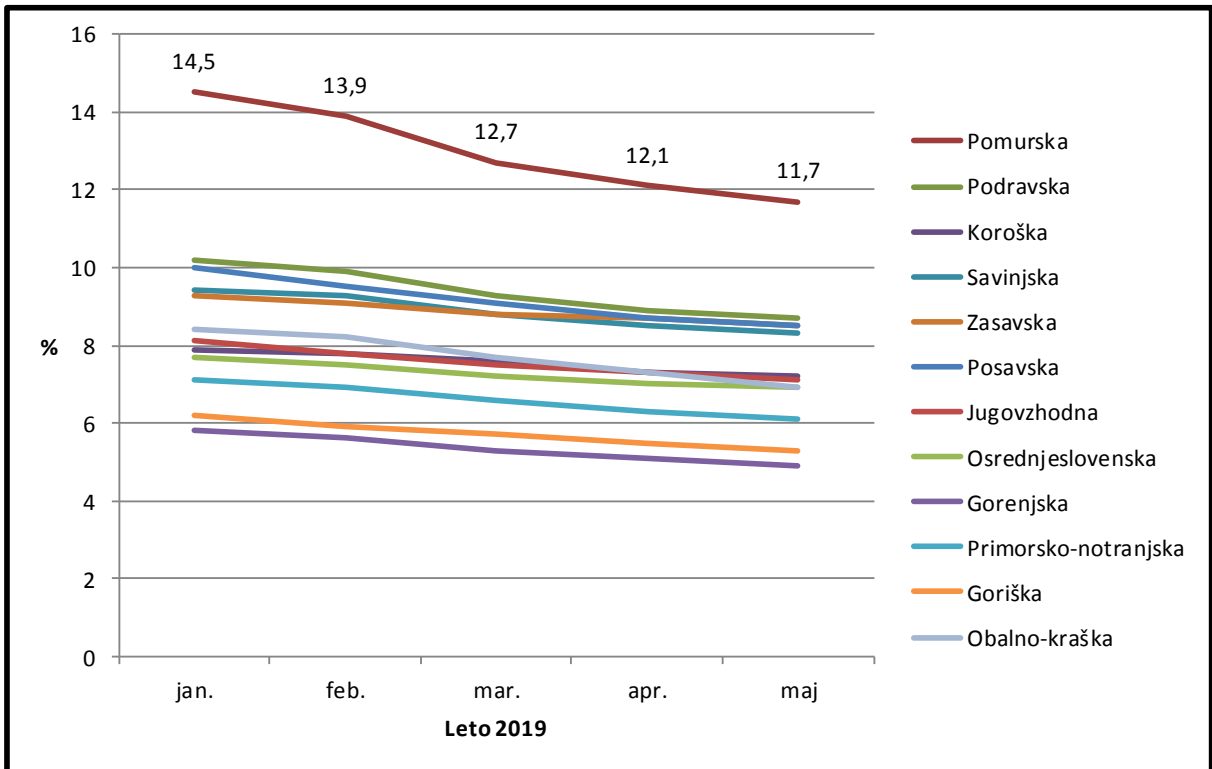
Slika 1: gibanje števila prebivalcev – Pomurje (vir: SI-STAT)

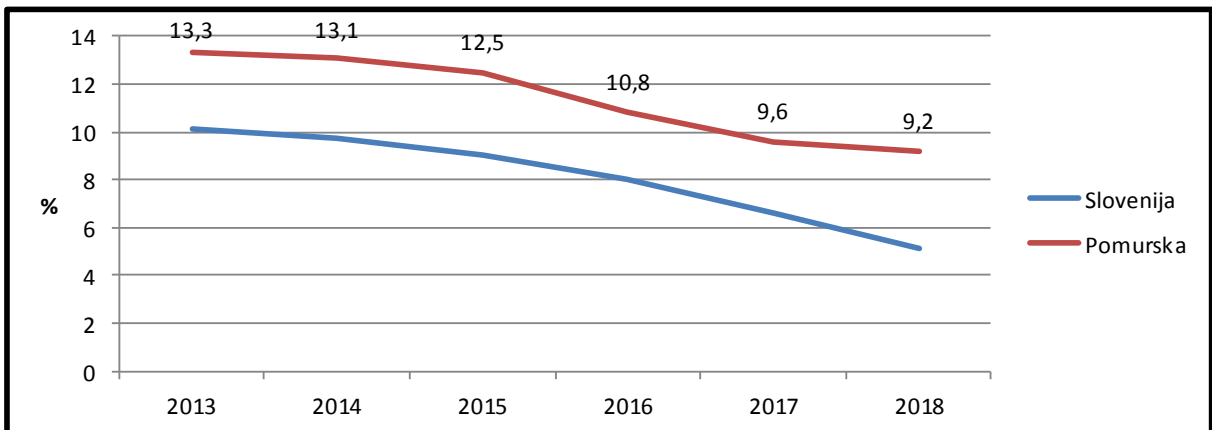
Slika 2: selitve prebivalstva – Pomurje (Vir: SI-STAT)

Od leta 2004 do 2018 se je število prebivalcev v Pomurju zmanjšalo za 8.297 oz. za 6,74%, kar je daleč največ od vseh statističnih regij. Leta 2004 je v Pomurju živel 123.073 ljudi, danes jih živi 114.287. Samo v letih 2013-2018 se je iz regije odselilo 3.961 ljudi, vsa leta je negativen tudi selitveni prirast s tujino.

Posebej zaskrbljujoča je stopnja registrirane brezposelnosti v regiji (11,7%, maj 2019), ki je že vrsto let najvišja v celotni Sloveniji. Povprečna stopnja nezaposlenosti v Sloveniji je za maj 2019 znašala 7,4%. V Pomurju je bilo marca 2019 registriranih 6.095 brezposelnih oseb (2.918 moških in 3.177 žensk).

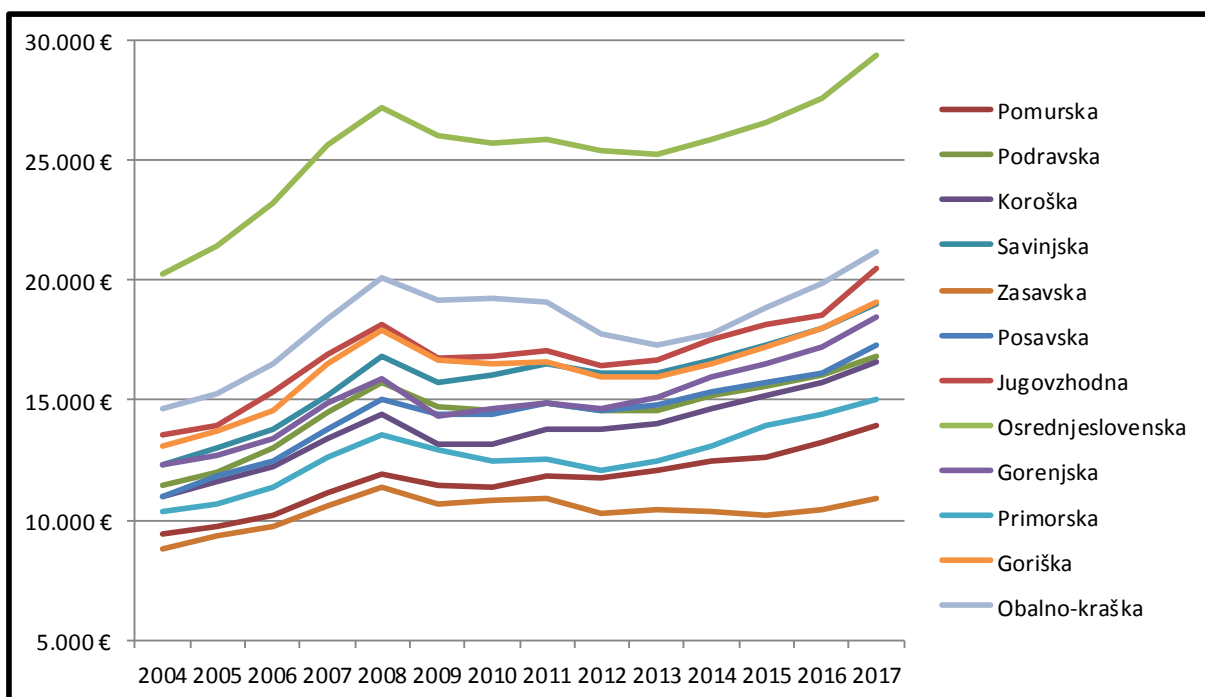

Slika 3: stopnja registrirane brezposelnosti – slovenske regije (vir: SI STAT, Zavod za zaposlovanje RS)

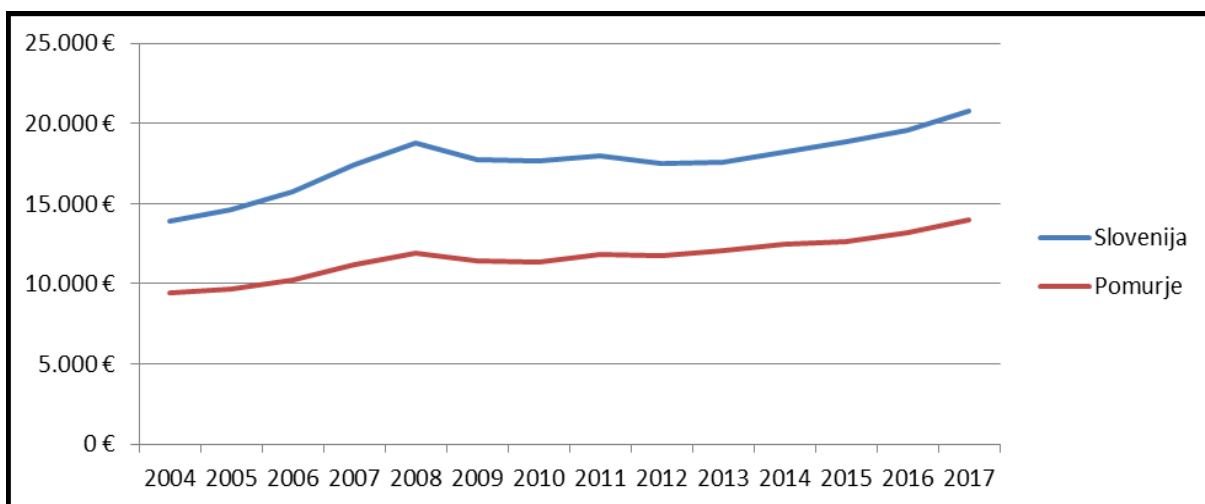

Slika 4: stopnja registrirane brezposelnosti – Pomurje glede na slovensko povprečje (vir: SI STAT, Zavod za zaposlovanje RS)

BDP na prebivalca v letu 2017 je bil v Pomurju drugi najnižji med regijami in znaša 67 % slovenskega povprečja in 47,6 % BDP Osrednjeslovenske regije.

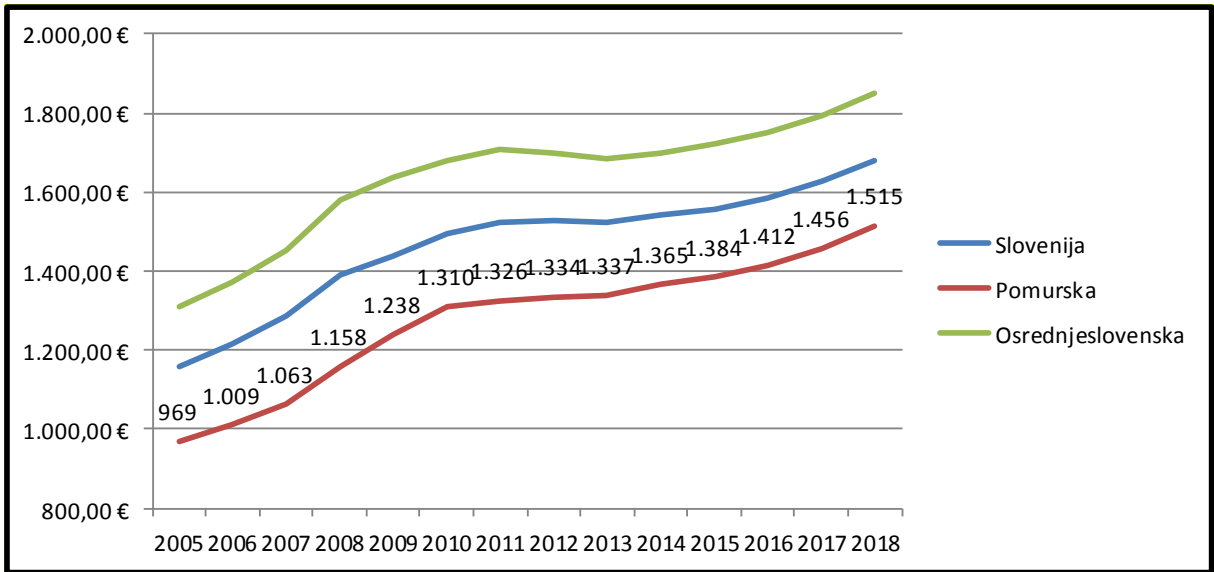

Slika 5: gibanje BDP po slovenskih statističnih regijah (vir: SI STAT)

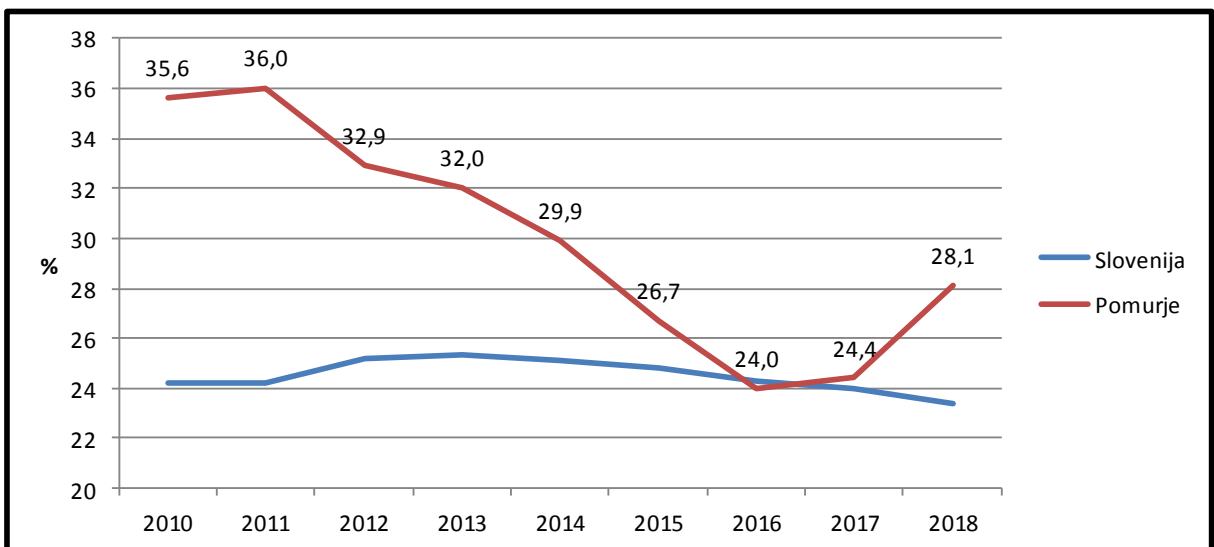

Slika 6: gibanje BDP v Pomurju glede na slovensko povprečje (vir: SI STAT)

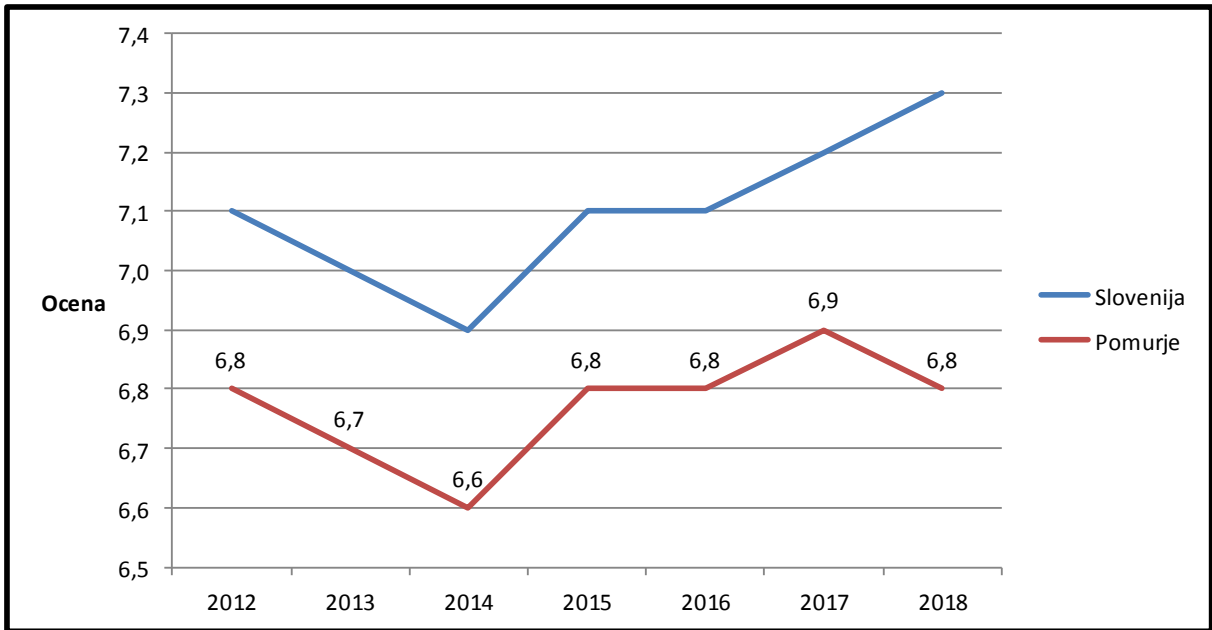
Povprečna mesečna bruto plača v letu 2018 je bila v Pomurju 10 % nižja od slovenskega povprečja in 18 % nižja od povprečja v Osrednjeslovenski regiji

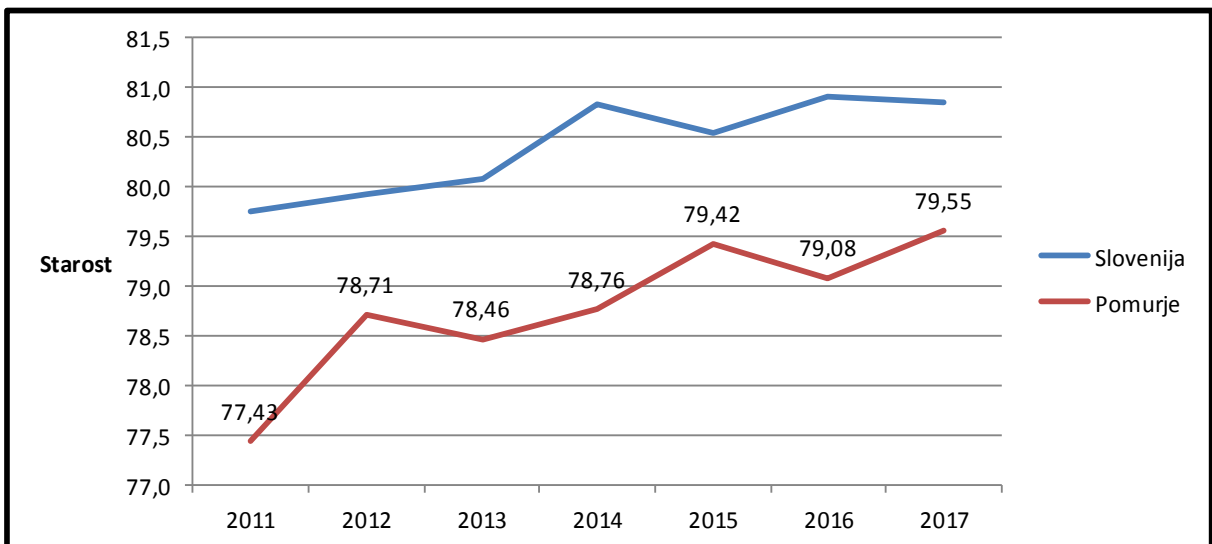
Slika 7: povprečna bruto mesečna plača v Sloveniji in Pomurju (vir: SI STAT)

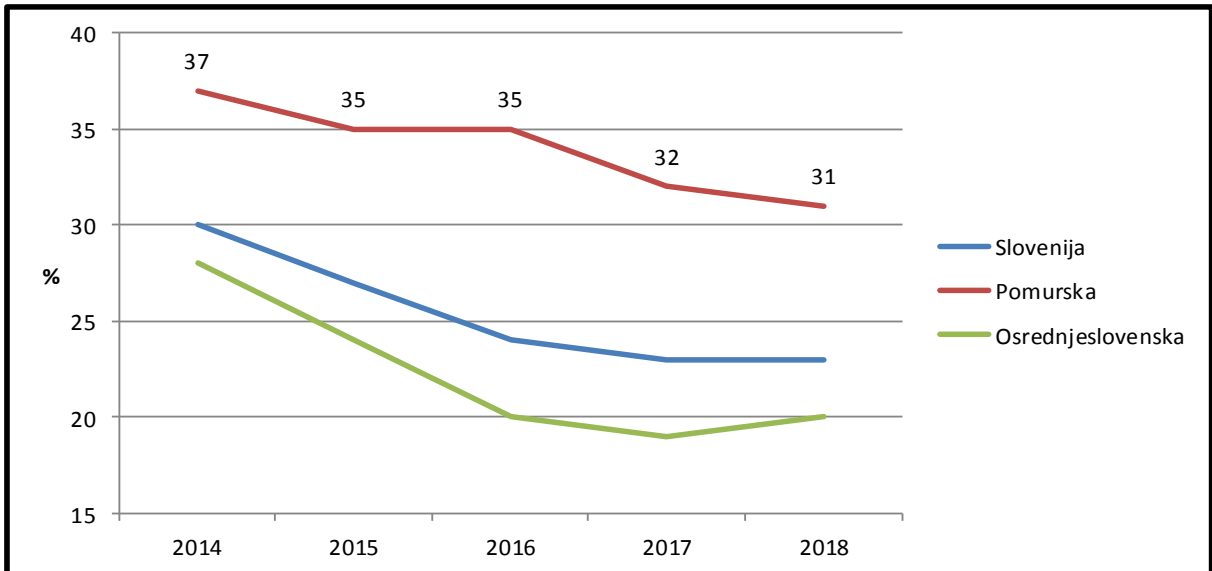
Slika 8: Stopnja tveganja revščine (vir: SI STAT)

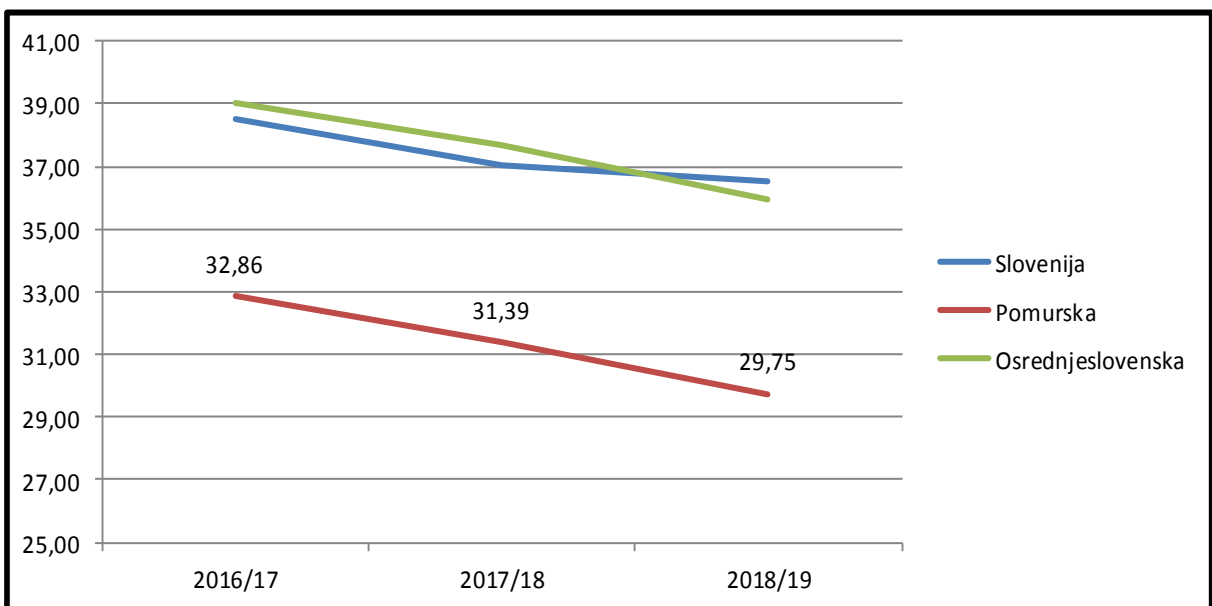
Slika 9: samoocena splošnega zadovoljstva z življenjem (vir: SI STAT)

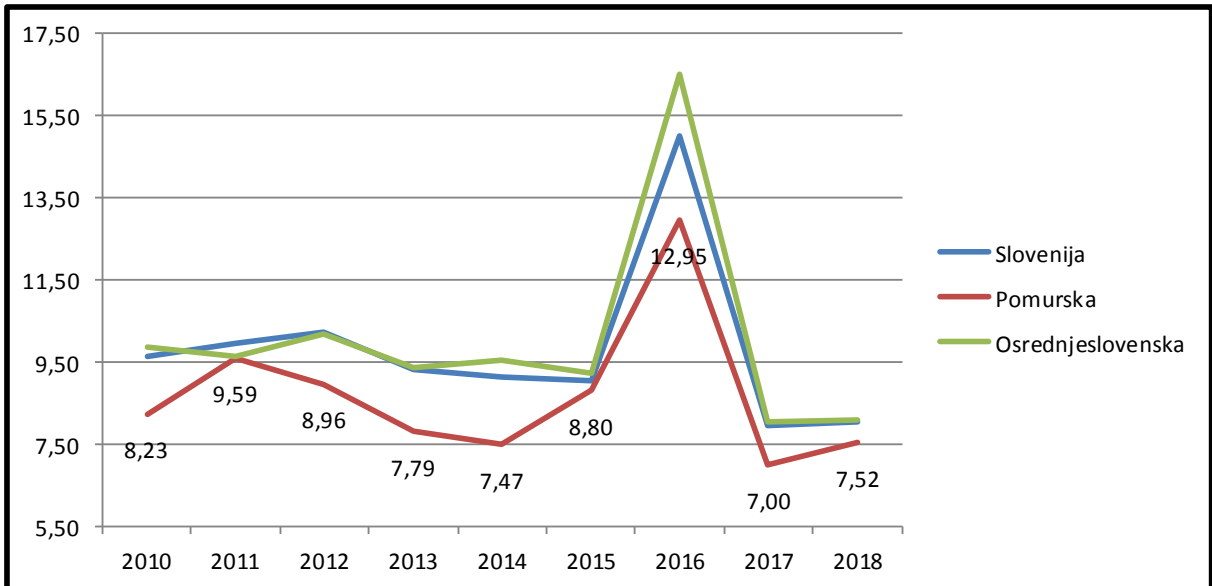
Slika 10: pričakovana življenjska doba v Sloveniji in Pomurju (vir: SI STAT)

Slika 11: odstotek stanovanj v slabem stanju (vir: SI STAT)

Slika 12: število študentov na 1.000 prebivalcev (vir: SI STAT)

Slika 13: število diplomantov na 1.000 prebivalcev (vir: SI STAT)

- V povprečju ima Pomurje najstarejše prebivalstvo.
 - Pomurje ima med regijami najvišjo stopnjo umrljivosti.
 - Pričakovana življenjska doba je v Pomurju podpovprečna.
 - Delež visoko izobraženih je v Pomurju najnižji.
 - Letni razpoložljivi dohodek na prebivalca je najnižji med regijami.
 - Glede na stopnjo tveganja revščine je Pomurje ena od socialno najbolj ogroženih regij.
 - Sestavljeni kazalnik blaginje v Pomurju – zadnje mesto med regijami.
 - Zadovoljstvo z življenjem v Pomurju – najnižje med regijami.
- (vir: SURS, UMAR)

Predlog za ustanovitev strateškega razvojnega partnerstva za Pomurje

Spoštovani gospod predsednik Vlade! 100-letnica združitve prekmurskih Slovencev z matičnim narodom je priložnost, da analiziramo stanje v celotnem Pomurju, se ozremo v prihodnost in si postavimo ambiciozne cilje. **Kako v Pomurju ustvariti priložnosti za mlade in privlačno okolje, da bodo imeli možnost udeležiti svoje intelektualne, podjetniške, kulturne in druge potenciale.** Naša dolžnost in skupni izziv je, da z medsebojnim sodelovanjem med vsemi akterji, med regijo in državo, naredimo vse, da Pomurje naredi resnični razvojni preboj. Pomurje ima vse potenciale, da postane ena izmed najrazvitejših regij naše države, mi pa imamo zgodovinsko odgovornost, da to skupaj tudi naredimo.

Zato predlagam, da Vlada RS ustanovi strateško razvojno partnerstvo za Pomurje.

Vanj naj bodo vključeni predstavniki vseh ključnih akterjev razvoja Pomurja (Svet Pomurske razvojne regije, Razvojni svet pomurske regije, Razvojni center Murska Sobota, Klub pomurskih poslancev, PAZU, Pomurska gospodarska zbornica, Območne obrtno - podjetniške zbornice Pomurja, Kmetijsko gozdarski zavod Murska Sobota, ...). Do ustanovitve pokrajini v Sloveniji naj strateško razvojno partnerstvo za Pomurje vodi Vlada oz. resorno ministrstvo. To bi lahko bil pilotni projekt razvojnega preboja neke regije.

Naloga strateškega razvojnega partnerstva za Pomurje je vzpostavitev atraktivnega konkurenčnega poslovnega okolja ter konkretna izvedba razvojnih prioritet in strateških ciljev razvoja Pomurja, kot so zapisani v regijskih strateški dokumentih.

STRATEŠKI CILJI 1:

razvoj konkurenčnega in zelenega gospodarstva, temelječega na znanju, inovativnosti, podjetnosti, povezovanju in družbeni odgovornosti,

STRATEŠKI CILJI 2:

povečanje preskrbe z zdravo, ekološko pridelano hrano iz lastnih virov,

STRATEŠKI CILJI 3:

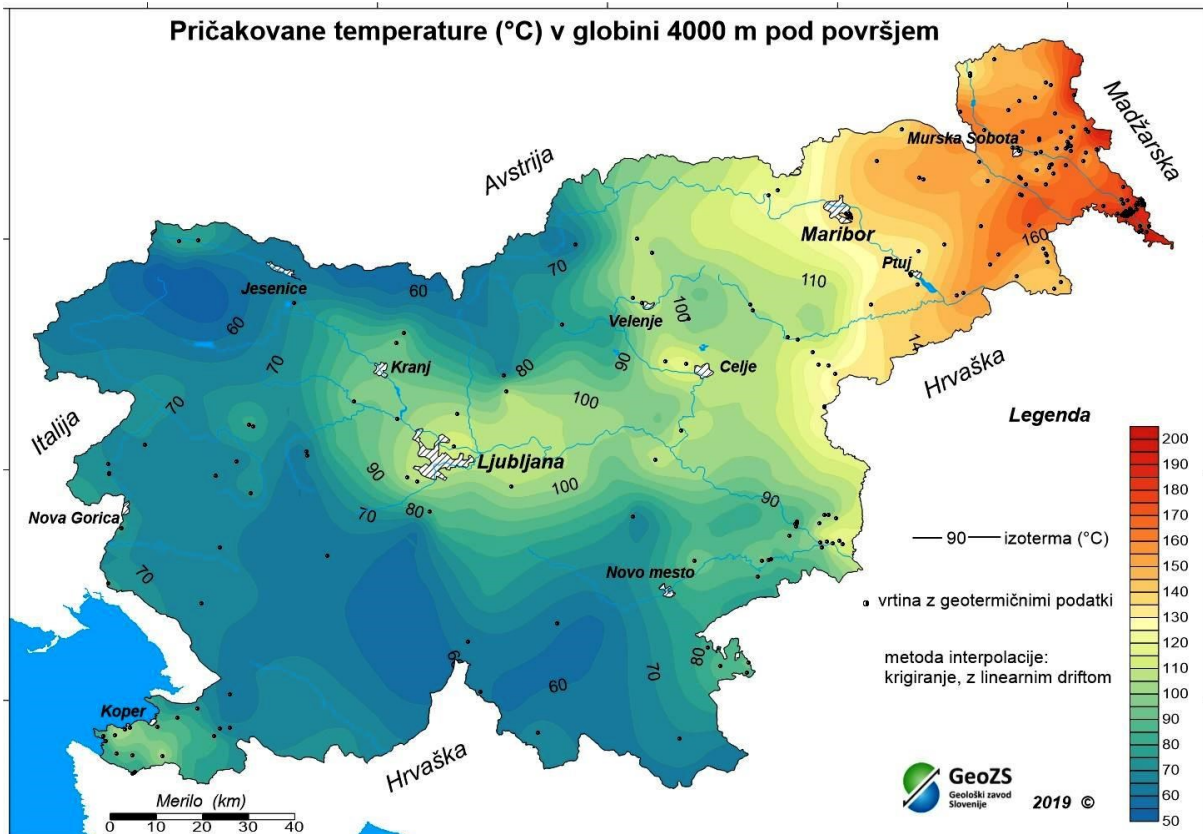
zagotovitev spodbudnega družbenega okolja, kjer vsi posamezniki stremijo k zdravju in v celoti razvijajo svoje potenciale,

STRATEŠKI CILJI 4:

zagotovitev energetske samozadostnosti regije, izboljšanje stanja njene infrastrukturne opremljenosti ob varovanju njenih naravnih virov.

Strateško razvojno partnerstvo pa v sodelovanju med regijo in vlado lahko omogoči in pospeši izvedbo konkretnih projektov (v nadaljevanju naštevamo dva):

- 1.) **Sistemska ureditev izrabe geotermalne energije:** Pomurje premore kar 65 odstotkov vsega geotermalnega potenciala v državi, žarišče pa predstavlja vzhod regije oziroma območje občine Lendava. Izjemen energetski potencial zaradi zapletenih birokratskih postopkov za zdaj gospodarsko in energetsko ostaja večinoma neizkoriščen (geotermalne elektrarne, rastlinjaki, ogrevanje stavb, ...). Gre za zeleno energijo iz obnovljivih virov, kar bi prispevalo k zmanjševanju izpustov toplogrednih plinov. V javnosti je znanih kar nekaj podjetniških pobud resnih vlagateljev in podjetij, ki bi želeli v Prekmurju investirati ter izkoristiti geotermalni potencial, a se trenutno ukvarjajo predvsem z neživiljenjsko birokracijo, ki močno otežuje izvedbo investicij.

- 2.) **Izraba potenciala reke Mure za namakanje pomurskih polj:** idejni projekti obstajajo, potrebno pa je narediti javno-zasebno partnerstvo in projekt premakniti z mrtve točke. Država in pomurske občine morajo zagotoviti projektno dokumentacijo in zgraditi primarne namakalne kanale. Posamezni kmetje in lastniki zemljišč pa morajo zgraditi sekundarno namakalno omrežje, kar bi močno izboljšalo pogoje za kmetovanje (večji pridelek, večja privlačnost kmetijstva za mlade, stabilna donosnost in manjša izpostavljenost vremenskim pojavom).

Spoštovani predsednik Vlade RS gospod Marjan Šarec,

od slovenskih vlad in od nas samih, državljanek in državljanov države Slovenije, bo odvisno ali bodo naši državni prazniki dobili svoje mesto v ljudski zavesti in spominu. Odlika velikih politikov in državnikov je njihova vizija, drznost in predanost. Pogum, da si zastavijo visoke cilje in sposobnost, da jih s sodelovanjem tudi dosežejo. **Želim si, da Pomurje skupaj postavimo na svetovni zemljevid regij, ki so naredile velik razvojni preboj in skupaj spišemo novo povest o dobrih ljudeh - pomursko zgodbo o uspehu.**

Lepo vas pozdravljam,

Jožef Horvat
poslanec NSi

Poslano:

- g. Marjan Šarec, predsednik Vlade Republike Slovenije.

V vednost:

- Vlada Republike Slovenije,
- Svet Pomurske razvojne regije,
- Razvojni svet pomurske regije,
- Razvojni center Murska Sobota,
- Klub pomurskih poslancev,
- Pomurska akademsko znanstvena unija (PAZU),
- Pomurska gospodarska zbornica,
- Območne obrtno-podjetniške zbornice Pomurja,
- Kmetijsko gozdarski zavod Murska Sobota.